

Iznenadjeni smo, što nije već u zakonu predviđeno, da mogu i ribarska društva biti zakupei revira, već to ovisi o odluci bana (§16. t. 2.). Isto su tako ribarska društva zapostavljena tačkom 3. § 46., prema kojoj ne mogu uživati prvenstva iz § 45. d, t. j. u dobivanju pomoći u novcu ili sredstvima proizvodnje. Obzirom na njihov dugogodišnji uspješni rad kao i na teške materijalne prilike kao posledice njihova rada, u kojima se ribarska društva

bez iznimke nalaze, zaslužuju, da im se pruži što veća pomoć. Isto tako očekuju puno razumevanje i potporu sa strane vlasti prilikom podele ribljih voda na revire.

Budući da su ribarska društva bila uvek faktori rada i reda u ribarstvu, opravdana je nada, da će se nepravda, koju im je nanio zakon, prilikom donošenja detaljnih naredaba ministarstva poljoprivrede i banovala po mogućnosti ispraviti.

Alojzije Šulgaj:

Cerkniško jezero i ribarstvo

Cerkniško jezero je poznato i kod nas i u stranom svijetu. Najbliži put onamo vodi preko Ljubljane željeznicom prema Trstu. Na zadnjoj našoj stanici — Rakeku — čeka autobus, a može se ići i pješice oko jedan sat cestom ili pokraj kapelice između Loškog griča i Skrajnika prijetkim planinskim putem. Doći ćemo najprije u lijepo trgovište Cerknicu, koja leži sjeverozapadno kraj Cerkniškog jezera, koje se prostire blizu talijanske međe, na velikoj ravlini, koju okružuju tamni vrhovi Javornika (1268 m) na jugu, a na sjeveru glatka brda Slivnice (1114 m), na zapadu Stražnik, a na istoku Bloke s Križnom gorom (818 m) i znamenitom Kriškom špiljom.

Pošto je Cerkniško jezero opjevao već italijanski pjesnik Dante Alighieri u svojoj Božanskoj komediji, a mnogobrojni prirodoslovci i povjesničari su ga opisali kao pravo čudo Krasa, ispustit ćemo sve ono, što bi činilo Cerknicu zanimljivom zbog idealnih smučarskih terena ili za naše zračne jedriličare, koji na obližnjim Blokama smjelo polijetaju. Nas zanima u prvom redu samo ono, što je u vezi sa bogatstvom riba i ribolovom na Cerkniškom jezeru.

Kraško tlo je kao rešeto koje ne drži vode. Voda ponire kroz ponore ili ždrijela u dubinu zemlje, tamo rastvara stijene gloda i dube rovove i jame, po kojima si utire put u podzemlju i na nižim mjestima izliva na površinu.

Cerkniško polje je najveće u nizu unutrašnjih kraških polja Dravske banovine. Ima 40 km² površine, od kojih je oko 26 km² period. pod vodom. Poplavljeno je poprečno tri četvrtine godine. Ravnicu poplavljaju površinski pritoci i podzemna

vrela. Voda otiče podzemno kroz lijevaste ponore u dnu i kroz ždrijela na rubu jezera, najvjerojatnije prema selu Planini, a moguća je veza i u pravcu Vrhnike.

Glavni pritoci Cerkniškog jezera su: Cerknički potok, Žirovniščica, Lipsenjščica, jezerski Obrh ili Stržen, Tresenec, Otoški Obrh i Mrzli studenec, vrela Vranje jame u Zadnjem kraju te konačno Suhodolica pod selom Dol. Jezerom.

Najvažniji je jezerski Obrh ili Stržen. Izvire pod selom Gor. (ili Vrh-) jezerom, teče preko jezerske ravnine, sve više i više urezujući se u površinu, dok ne nestane u Velikoj ponikvi.

Cerkniščica izvire* u sjevernim stijenama, gubi se u ždrijelima pod Donj. selom. Ističe kod Rakovskog mosta, a za visoke vode u Velikoj Karlovci. Žirovniščica i Martinščica izvire u sjeverozapadnom kutu polja i teku pod Grahovom i Martinjakom u ponor Retje. Žirovniščica nema nikakve veze o ostalim potocima. Lipsenjščica izvire istočno pod Šteberkom i ulijeva se u Stržen. Otoški Obrh izvire na jugu za Otokom i teče u Zadnji kraj u ponor Bečki. Trsenac izvire isto tako na jugu pod graničnim Javornikom i ponire u Leviščima pod Otokom. Vrela Suhadolica i Vranja jama na zapadu teku samo za vrijeme kiša. Prvo izliva vodu u Križ, a odatle u ponore Rešeta. Vranja jama slijeva se u Zadnji kraj.

Tako teku vode i potoci kad jezero padne, odnosno kada gane ma.

Kada počnu pritoci rasti, ne mogu ih njihovi ponori progutati. U koritima voda raste. Kada dosegne u Strženu kod Velike ponikve razvodnu stijenu, prelije se u vi-

še korito, koje je suho, i koje vodi od Velike ponikve prema Dol. jezeru. Kod otoka Goričica nova se rijeka dijeli: desna vodi u ponore Vodonosa pod seocetom Dol. jezero lijeva ide ispod mosta u nasipu ceste do Križa, koji je najdublji dio jezerskih ponorskih ždrijela. Odatle teče voda u ponore Rešeta, kamo se također prelijeva voda iz Suhadolice.

Kada Rešeto ne proždire više svu vodu, raste ona sve više i više, sve dok se ne prelije po suhom koritu pod Javornikom pre-

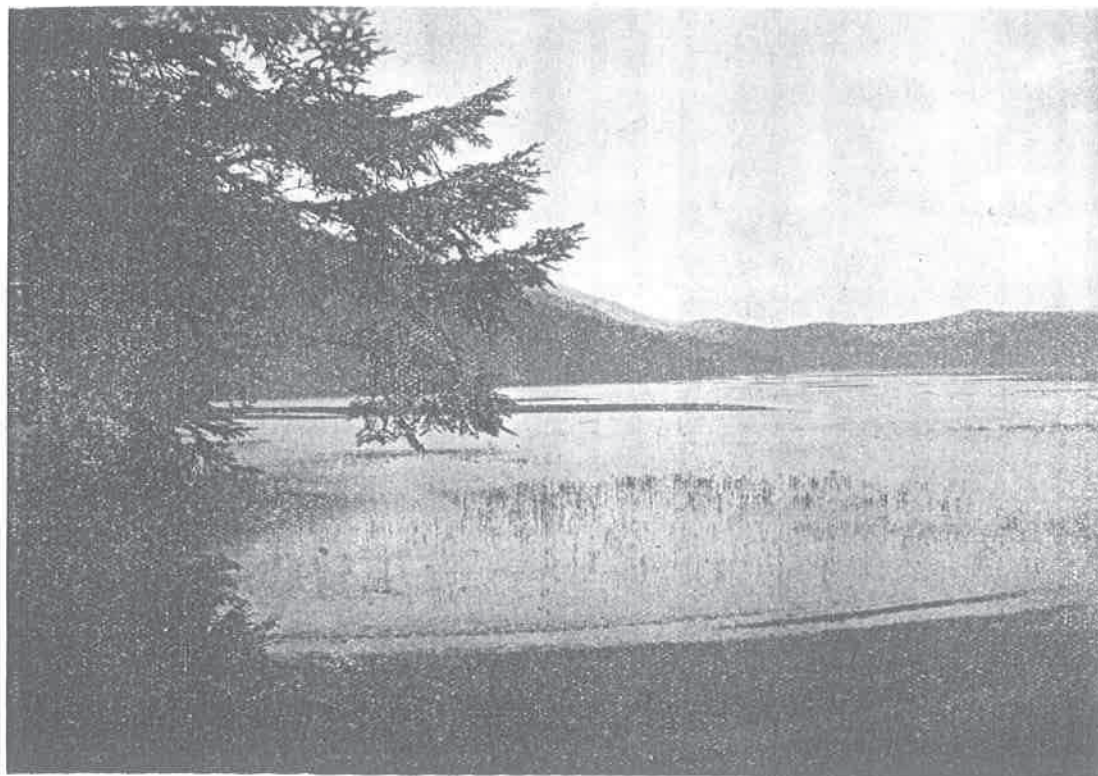
davaju prtok vode i dosadanje kompaktno jezero razdijeli se na četiri odijeljene vodene površine i to:

1) Najveći dio je Stržen od vrela do Ponikve i Levišće s Tresencem. Stržen je najdublji zarez, pravi, živi prtok Cerkničkoga jezera i voda teče u njem od jugoistoka prema sjeverozapadu.

2) Retje.

3) Zadnji kraj i

4) Vodonos, Križ i Rešeto, koji ostanu bez pritoka.

Pogled na Cerkničko jezero

ma Vel. Karlovci. Kada dosegne Karlovcu već je sva prostrana ravnina pod vodom. Do toga časa su i ostali pritoci narasli i dosegli vezu do Strženovog korita.

Jezero može narasti u 24 sata, ali obično raste dva do tri dana.

Kada vode počnu opadati, dotok vode u potocima je sve manji i manji. Rešeto i Vodonos proždiru svu vodu, koja dođe mimo Vel. ponikve. Zato voda više ne dosegne do Vel. Karlovce. U trenutku kada već sama Vel. Ponikva može proždirati svu vodu, koja dotiče iz Stržena, onda se Strženova »živa voda« prekine, kako vele seljaci. Od toga časa pada voda i u drugim pritocima, ždrijela savla-

Svaki dio od toga časa presušuje sam za sebe. U prva tri dijela ostanu nešto vode uslijed stalnih pritoka. U tim koritima također ostanu ribe. Drugačije je s ribama u Rešetu, Križu i Vodonosu te presušenom koritu od Vel. ponikve nizvodno prema Dol. jezeru. Taj dio sasvim presahne, izuzev nekoliko neznatnih bara, koje su bez ribe i služe za napajanje stoke.

S pritokom i otokom vode u Cerkničkom jezeru dolaze i odlaze jata riba, kojih ima u Cerkničkom jezeru ogroman broj. Voda, koja napuni jezersko polje vrlo brzo, opada mnogo sporije, a za lije-pog vremena najviše. Dnevno padne za kojih 15 vertikalnih cm.

Za ribolov su najvažniji dijelovi:

- 1) Stršen od vrela do Vel. ponikve.
- 2) Levišće s Tresencem.
- 3) Vodonos, Križe i Rešeto. Tako je danas i valjda i u buduće.

Glavna riba je štuka (*Esox lucius*). Seljaci nazivaju štuku riba. Sve druge vrste zovu pravim imenom. Štuka je vrlo plodna. Ikrašica odloži koncem zime do 100.000 ikre na plitkim, biljem obraslim prostorima. Naraste velika pa su već ulovili u jezeru i 14 kg tešku štuku.

U jezeru ima dosta i linjaka (*Tinca vulgaris*). Jedna i druga riba je vrlo dobra. Seljaci ih suše i malo daju u dim. Vrlo dobri su i manjići (*Lota vulgaris*), ali ne postignu osobite veličine. Najmanje su u cijeni klenovi (*Squalius cephalus*). Pastrve (*Trutta fario*) ima samo u pritocima, dok je u jezeru nema. U posljednje vrijeme se pokazalo, da uspijeva vrlo dobro i šaran (*Cyprinus carpio*), koji je nasaden u jezeru.

Već Valvazor opisuje, kako tijesno je vezan život okolnog žiteljstva sa ribolovom u jezeru: Kada se pokaže iz jezera tako zvani ribarski kamen u blizini Donjeg sela, počne na škocjanskoj crkvi udarati zvono. Crkvenjak javlja zvonjenjem da voda počnje padati. Vreva na obali neda se sada opisati. Do tristotine polugolih ljudi, muškaraca i žena, koji mnogo ne mare za svoj izgled, gazi po pličinama i vuče za sobom sakove da polove pre stale ribe. God. 1871. su nalovili riba kao nikada prije. Računali su, da ih je ulovljeno na Levišću blizu Otoka preko 20.000 kg, a u cijelom jezeru gotovo tri puta toliko. Tadanji zakupnik ribolova potegao je odjednom blizu hiljadu kilograma. God. 1887. ulovljeno je oko 40.000 kg. Zadnjih godina nije ribolov tako obilan zbog prebrzog padanja, odnosno oticanja vode.

Za vrijeme Valvazora u polovici 17 stoljeća morali su seljaci davati polovinu lovine šteberskom vlastelinstvu. Druga polovica je pripadala vrhjezerskim seljacima kao nagrada za brigu o padanju vode. Isto tako se dijeli ribe kod Vel. Obrha. Seljak je smjeo loviti do staroga mosta, kojeg danas više nema. Niže mosta bio je ribolov zabranjen. U vrelu Cemunu blizu izvora Stržena lovili su mrežari t. j. takvi, koji su plaćali vlastelinskoj i samostanskoj gospodi po 1 tadanji goldinar. Smjeli su loviti samo za vlastitu potrebu. U ponoru Retje bilo je najmanje riba.

Kada je ribolov dobio kartuzijanski samostan u Bistri u svoj posjed, povjerio je čuvanje ribolova od kradljivaca cerkničkom nadučitelju. Seljaci su smjeli samo pabirčiti ostatke. Crkvenjak, koji se je brinuo da pravovremeno oglasi opadanje jezera, dobivao je 1 mletački sold. Niko nije smjeo loviti u Martima u blizini Pijavskih njiva na krajnjem zapadu, zbog ribljih plodišta, koja su bila u tamošnjim pličinama.

Bogatstvo riba u Cerkničkom jezeru bilo je odavno vrlo dobro vrelo prihoda za vlasnika, a velika privlačnost za seljaka, jer mu je sušena riba u zimskim mjesecima bila tečna hrana. Historičar F. A. pl. Steinberg (1758) spominje pravilnik, koji tačno propisuje, kako su morali postavljati sakove za vrijeme opadanja vode:

- 1) Samostan Bistra postavljao je koliko je htjeo sakova.
- 2) Turjačko vlastelinstvo postavlja na postojskoj strani tri, a na loškoj strani dva saka.
- 3) Stiški samostan isto toliko.
- 4) Bistriški samostan postavlja prema Vrhjezeru kod Osredka dva saka.
- 5) Turjačko vlastelinstvo tamo također jednoga.
- 6) Stiški samostan također jednoga tamo.
- 7) Bistriški samostan postavlja na t. zv. Levarci dva saka.
- 8) Turjačka vlast na istom mjestu jedan sak.
- 9) Stiški samostan jedan sak.
- 10) Samostan Bistra postavlja na raznim podesnim mjestima do Belega brega po dva saka.
- 11) U tom reviru postavlja Turjačko vlast. po jedan sak.
- 12) Stiški samostan na podesnim mjestima po jedan sak.
- 13) Vlastelinstvo u Ložu i Šneberku postavlja sakove od postojske jame*) dalje, dalje bistriški samostan na običajnim mjestima, kod Belog brega, kod Doba i dalje do Ponikve. Niže dolje nije dozvoljeno tome vlastelinstvu postavljati sakove, nego smije loviti sa četiri mreže od Črne mlake do Kaminja nad ponorom Vel. ponikovom. Nikako ne smije loviti s vlakom.
- 14) Čim bistriški samostan izvuče svoje sakove, moraju i svi ostali izvaditi svoje mreže, inače im budu povadene nasilno.

*) Ponor, koji je dobio ime zbog smjera prema Postojni.

Āakav postupak je bio sa sakovima. Svako vlastelinstvo imalo je svoje ribare, koji su pregledavali sakove i vadili ribu. U sluĉaju da jezero nije presahlo po nekoliko godina pa su ribe imale vremena da narastu, otpalo je nešto dobrih i lijepih riba ribarima, razmjerno prema godišnjem dobu i broju sakova. Kada su vlasnici prestali sa postavljanjem sakova, mogli su se okolni seljaci javiti kod više uprave u Bistri i zamoliti da im se dozvoli ribariti u jezeru sa sakovima. Dozvola je stajala tri sedamnajstice t. j. jedan goldinar državne vrijednosti (ili 51 krajcar kasnije vrijednosti). Lov sakom i pravo su se upisivali.

1) Jedino bistriški samostan kao vrhovni vlasnik u Hasbergu smije na Križu, poslije na Kraljevom Dvoru povući s mrežom ribe i to dva puta.

2) Kod Vodonosa isti samostan dva puta, turjaški grof jedanputa.

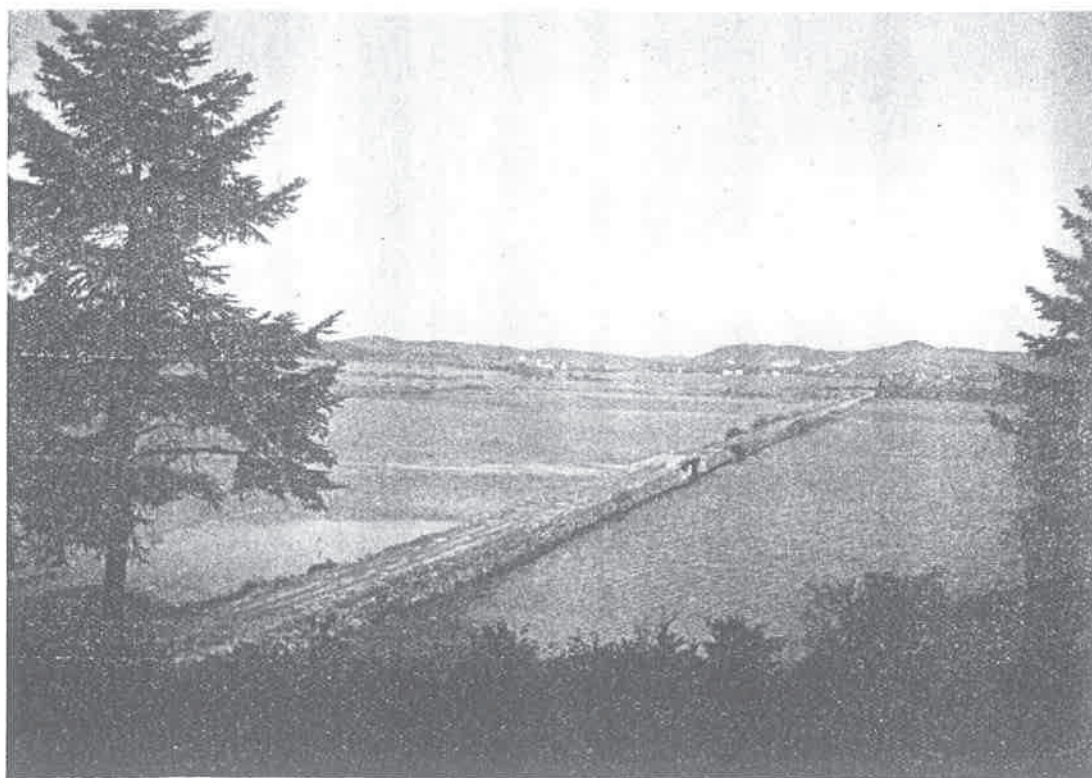
3) Isto tako u Rešetu.

4) Od Rešeta do Sitarice poteže samo bistrički samostan.

5) Kod Sitarice potežu Bistra jedanputa, Turjak jedanputa i Stična jedanputa.

6) Kod Retja Bistra dva puta, Turjak, Stična, Lož i Snežnik po jedan puta.

7) U postojskoj jami i Golubici**) pripada Bistri dva potega, Turjaku, Stični, Ložu i Snežniku po jedan.

Nasip sa cestom i mostom kroz Stržen

Kada je lov za vlasnike sa vlakovima bio svršen, dozvoljeno je sakarjima loviti posvuda, dok jezero nebi presahlo. Zato ribare u svima jamama, kuda mreže ne mogu doseći. Isto tao ribare u potoku Žirovnišćici odmah čim bistriški samostan završi ribolov. Kada jezero preko godine ne presahne, smiju sakarji ribariti cijele godine. Prestati moraju čim se isprazni vrelo u Levišću.

Isto tako za mrežu lovnicu propisuje pravilnik slijedeći red:

8) U Kotlu ima Bistra dva, ostali kao pod 7.

9) Kod Vel. Ponikve isto tako.

10) Kod Ajnckih jama isto tako.

11) Kod Vel. Česlenice isto tako.

12) U Levišću ima Bistra dva puta, Turjak i Stična po jedan puta pravo povući mrežu.

Samostan u Bistri imao je najviše prava. Kupoprodajna pogodba od 7. febru-

**) Golobica je po svoj prilici istovjetna sa Zadnjim krajem.

ara 1682. spominje ribarska prava bistriškog samostana.

Samostan je otkupio pravo ribolova od hasberškog imanja. U toj pogodbi osigurao je knez Šteberški za sebe »ius reluendi per expressum« za vječna vremena.

U Vrhjezeru imaju seoski stanovnici pismeno zajamčeno, da su oprošteni plaćanja 51 krajcara i smiju ribariti za nagradu da u svako doba paze na opadanje vode u jezeru. To pravo doduše uživaju, ali moraju polovinu lovine ustupiti vlasniku, a druga polovina ostane njima.

Ing. Putik tvrdi, da su ribarska prava ostala u rukama navedenih veleposjednika neprekidno i kasnije. Ipak ima dosta poduzetnika koji imaju ribolov u zakupu. Ko plaća 1 goldinar austrijske vrijednosti, smije za vrijeme presušenja jezera loviti jedan cijeli dan za svoj račun. To je vredilo prije kojih 50 godina.

Poplave ljubljanskih bara zabrinjavale su vlasti, kako bi uklonile to zlo. Stručnjaci su našli vezu između izvora Ljublanice i Cerkničkog jezera. Po prilici istih godina je vlada u Ljubljani povjerala prof. Ivanu Frankeu, da izradi i predloži, kao priznati ribarski stručnjak, nacrt nove podjele ribarskih revira za Kranjsku. U Cerknici je Franke dobio podatke kod općine. U svojem izvještaju navada:

»Jezerska površina je 10,5 km duga a 4,7 km široka. Jezero je zapravo veliki ribnjak, kojeg priroda natopi vodom za kraći ili duži rok. Čim voda duže stoji, tim veći je prirast riba, štuka linjaka manjića i klenova. Sigurno stoji, da s v o d o m r i b a d o l a j i o d l a z i. Razmnažaju se ribe i rastu u jezeru nad zemljom. Ribarsko pravo izvršuje bistričko imanje, koje ga daje u zakup. Jezerski ribar plaća zakupninu 180 do 200 goldinara za ribarenje i prihod prostranih jezerskih travnika. Mnoga veća i manja ribarska prava su vremenom utrнула, jer se njima nije nitko služio. Ribare zapravo samo za vrijeme opadanja vode s velikim mrežama ravnajući se prema površini vode koja pada kod raznih ždrijela u razno vrijeme. Svi stanovnici sela uz jezero imaju pravo da mogu uz otštetu od jednog goldinara loviti sakom, ali samo iza mreže. Što ostane ribe iza mreže, to je njihovo. Sakarji ulove toliko, da imaju dovoljno sušene ribe za kuću. Nalove ih po 500 funti. To pravo je priznato. Nijedan zakupnik nije se tome protivio, niti je to pravo osporavao. Zapravo je korisno za zakupnika, jer

mu sakarstvo donša više, nego bi potrošio za lov i prodaju, jer mreže i radnici stoje novaca. Osim toga bi bez sakara ostalo dosta ribe u presušenom jezeru te okužilo zrak«.

Različiti su vlasnici cerkničkih ribarskih revira. Tu nalazimo razlike između stanja prikazanog po Frankeu i današnjeg službenog ribarskog katastra. Tako tvrdi Franke, prema podacima, koje je dobio kod općinskog savjetnika Gregora Laha i ribareve žene iz Pudoba, da potoci ložke kotline nemaju u ribarskom pogledu nikakve veze sa Cerkničkim jezerom. Katastar pak bilježi, da je samostalni revir 104, Lož., u pogledu šneberškog imanja, koje ga daje u zakup. Ovamo spadaju oba Obrha od izvora do ponora u Danima, nadalje skupni Obrh, kojeg jezero periodički poplavi t. j. Stržen, od izvora do demarkacione crte, kako je navedeno u pogodbi od 20. augusta 1890. god. za ribarska prava imanja Lož-Šneberk. Ta crta je meda revira 104 i 105 te izvanrevirnog dijela jezera, koji se prostire od Donjojezerskog sela do Otoka. U revir je uključen potok Tresenec sa ždrijelom u Levišću do njihovog sjevernog ruba, nadalje s desna potok iz Staroga trga i s lijeva potočić Uševk (Olševk).

U stvari samostalnog revira 105 obrazlaže Franke:

»Potoke Lipsenjščicu i Žirovniščicu isplatilo bi se sjediniti u jedan revir zbog rakova. Svaki za sebe je preneznatan. Međutim je njihovo sjedinjenje u jedan revir protiv načela, jer oba potoka nisu u neprekidnoj vodenoj vezi«.

Službeni katastar navodi: »Vlasnik knez Hugo pl. Windischgrätz, posjednik hasberškog imanja.

Reviru pripadaju vode: Lipsenjščica od izvora do ušća, Žirovniščica i potok Grahovščica od izvora do ždrijela u Cerkničkom jezeru, odnosno do prostora, kojeg jezero periodički poplavljuje.

O reviru potoka Cerknišće kaže Franke:

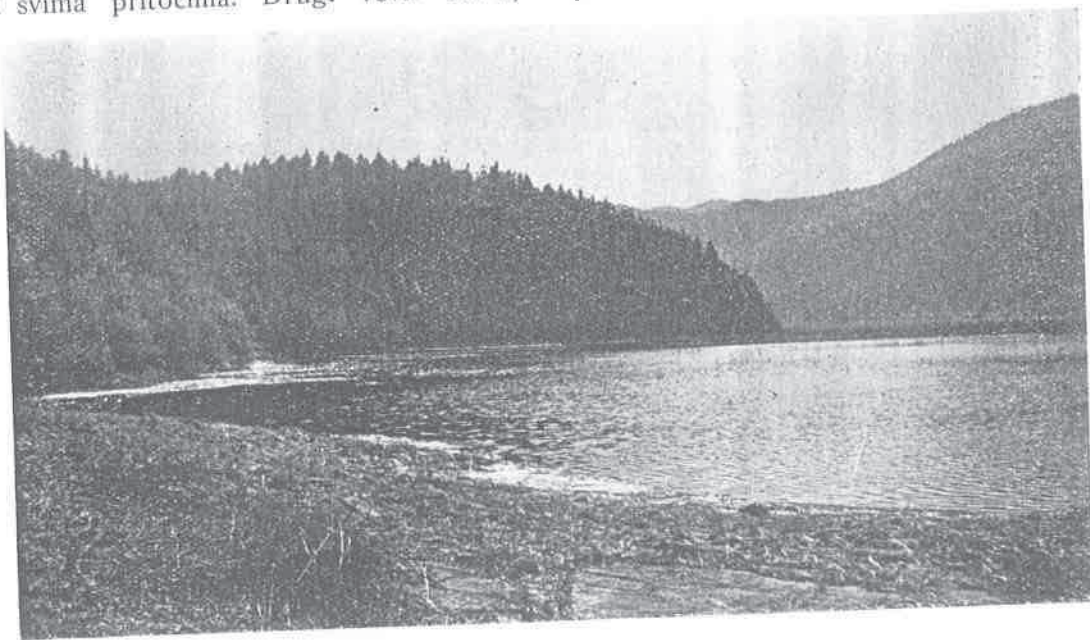
»U Cerkniščici ima samo malih bezvrijednih riba i raka kamenjara. Ribice love te ih stavljaju kao meku na noćne udice u jezeru. Nikada ne ide na potok pravi t. j. ovlaštenu ribar, tim više djeca i prolaznici, uopće ljudi, koji nemaju ništa da im se može uzeti kao otštetu za gaženje travnika. Pošto je u donjem toku rašireno postavljanje noćnica, što je razumljivo se zabranjeno, preporuča se pripojiti Cerk-

nišćicu ili Begunjšćicu do gornjeg mlina k jezerskome reviru. Od gornjega mlina do mlina kod Topola nema dijeljenje nikakvog smisla, jer se načini više štete na travniku, nego što vrijede ulovljene ribe. Kod Topola počinje pastrva. Zato neka kod mlina ispod Topola počne revir 106, koji bi se protezao do izvora, skupa sa pritocima Malom Cerkničicom i Zvirščikom».

Službeno je ipak izvršena drugačija podjela. Ustanovljena su dva samostalna revira 106 a i 106 b. Prvi je vlasništvo grofa Leona Turjačkog, fideikomisa, Turjak-Nadlesk i zaprema Cerknišćicu ili Begunjšćicu od izvora do mede općine Cerknica sa svima pritocima. Drugi revir 106 b,

Ribarskim katastrofom nisu obuhvaćeni revirima sljedeći predjeli: Otočki vrh, Zadnji kraj, Vodonos, Retje, Rešeto, Križ i obje Karlovce. Taj dio predstavlja po prilici izvanrevirni dio jezera.

Takve su bile prilike ribarskih prava na jezeru pred 50 godina. Jezero je raslo i padalo. Ribari, ovlaštene i neovlaštene su lovili, dijelom u okviru zakona, dijelom u dobroj vjeri, da su vremena tlake i nasilja prošla. U to je došao i svjetski rat. Kada su čak u unutrašnjosti države stanovnici teško razlikovali između moga i tvoga, kako je mogao Cerkničanin poštovati pravo, kada je stalno slušao grmljavinu topova s ratišta i kada je vojnička kuhinja za sebe zahtijevala sve, što se je mo-

Pogled na dio Cerkničkog jezera

Dolenja Vas kod Cerknice, vlasništvo je kneza Windischgrätza, odnosno hasberškog imanja. Revir zauzima Cerknišćicu ili Begunjšćicu od mede općine Cerknice do ponora, odnosno do prostora, koji jezero periodički poplavljuje.

Tako je jezero danas razdijeljeno po prilici u tri glavna ribarska revira:

- 1) Zapadna strana — revir 106 b — zaprema samo poplavno područje Cerknišćice bez Karlovce i bez Rešeta.
- 2) Istočna strana — revir 105 — zaprema područje Martinšćice, Žirovnišćice i Lipsenjšćice do izuzetoga Stržena i
- 3) Južna strana — revir 104 — zaprema vode Stržena do Vel. ponikve i Trešepac s Leviščem.

glo potrošiti. Lovilo se je tada i ribarilo, ne poznavajući pitanja, da li je dozvoljeno, da li imaju pravo na ribarenje.

Na Cerkničkom jezeru su seljaci lovili ribe, dok im zadnje vrijeme nisu počeli spriječavati.

Već zadnjih godina, otkako je jezero redovito počelo svake godine presušivati, katkada također i više puta godišnje, pojavljivale su se među ribama zarazne bolesti pa je riblje bogatstvo Cerkničkoga jezera počelo padati. Tek tada su počeli nekoji vlasnici ribolova braniti neovlaštenima ribolov. Naravno, da se je stanovništvo opiralo i ustrajalo kod starih običajnih prava. Svakoga ljeta je kao i nekada, za vrijeme presušenja jezera, lovilo ribe.

Pošto se ni vlasnici ribolova, a ni seljaci ne brinu za riblju mlad, sve više svake godine smanjuje se brojno stanje odrasle ribe. Da povećaju riblji prinos u oba revira, namjeravaju seljaci zgraditi branom vezu između Križa i Rešeta. Time bi spriječili da suvišna voda iz Rešeta otiče preko Križa u Karlovcu. Voda bi ostala od mosta kod nasipa do Rešeta, gdje bi padala preko brane u ponor. Tako bi nastalo kod Križa stalno jezerce, veliko oko 400 m² i tu bi se sklonio sav mlad riba, koji inače pogine od suše u tom dijelu jezera.

Poslije prevrata su očistili i produbili ždrijela, osobito sistem Nart i Svinjske jame te su snizili i raširili Male i Velike Karlovice. Tako su požurili odticanje niske vode, koja je ranije radi previsokog položaja ždrijela sporije oticala. Isto tako su izgradili od Donjejezerskog sela

sve do Goričice dugi nasip sa cestom i mostom kroz Stržen.

Time je udovoljeno želji pojedinih posjednika, namjesto da bi najprije sveopću korist postigli. Ovakvo reguliranje ima na žalost osim dobrih, još i mnogo slabih posljedica. Uspjeh toga nepromišljenoga pokušaja je ovaj: U koliko je nekoliko lokalnih interesenata kod Cerknice u boljem položaju, u toliko isto ili još više su slabije prošli posjednici u Planini kod Rakkeka. Gospodarska korist je u cijelosti izgubljena.

Nekadanje riblje bogatstvo je danas već potpuno zatrto. Prvo i glavno načelo je i mora ostati, da se spriječi pogibanje milijonskih količina ribljeg mlada, što je jedino uspješno sredstvo da se postigne očekivani porast ribe za slijedećih poplava.

S a J a d r a n a

VAL STUDENI I UGIBANJE RIBE U JADRANU.

Početkom januara ove godine zabilježile su dnevne novine da je na Hrvatskom Primorju u vrijeme jakog vala hladnoće, koji je nastupio na prelazu stare godine u novu, more izbacilo veće količine mrtve ili omamljene ribe na površinu ili na obalu i da su je stanovnici u tim krajevima jednostavno sabirali.

Tačno pred 10 godina, 1928 god., nastupio je bio sredinom februara također upravo neobično jak val studeni. U Crikvenici se bilježilo tada —18° C, dok se inače za najhladnijih redovnih zima termometar tu rijetko spušta na —6° C. Sredinom marta 1928 godine opazio se isti slučaj stradanja ribe osobito uz istočne obale Krka, Raba i Paga i naročito jako oko Jablanca. Među ribom, koja je tada lebdila omamljena ili mrtva pod samom površinom mora, prevladavale su naročito fine obalne vrste: zubaci, lubini, komarče, kantari i salpe, a nalazili su se i kovači, a od beskraljeznjaka sipe, koje su dapače iznosile čitavu jednu trećinu te neobične lovine. S izuzetkom sipa, koje su stradale u neobično velikim količinama, nije se moglo opaziti da bi koja od

spomenutih vrsta riba bila stradala u količinama nerazmjernim odnosima količina, u kojima se love redovnim ribolovnim sredstvima. Težina nastradalih sipa kretala se od ¼ — 1 kg po komadu, a ulovilo se i nešto bobića ili sipica, t. j. malih vrsta sipa. — Svu tu ribu i sipe naši su primorci lovili jednostavno ručnom mrežicom, jankom ili još jednostavnije — rukom. Preko same Crikvenice i Kraljevice prevezeno je bilo kroz ciglih par dana za Sušak i Rijeku preko 12.000 kg tako ulovljene ribe i sipa. Kolike su dakle količine bile u našim krajevima ukupno na taj način ulovljene, moglo se je tek približno nagadati, a kolik je još bio mortalitet neiskorišćenih količina, ne da se gotovo ni slutiti. Do iste je pojave tom prigodom bilo došlo i uz talijanske obale gornjeg Jadrana; i tu su također pale žrtvom u prvom redu sipe, a zatim veliki zubaci i kovači. Rak, škamp, tom prigodom kod nas nije stradao, barem koče nisu ulovile mrtvih primjeraka, iako ga se razmjerno malo lovilo (zakopao se možda dublje u mulj. Radi pojačane ponude preprodavači su tada sipe plaćali na Sušaku po 2—4 din, a navedenu ribu 4—8 din po kg.

Dr. T. Š.